

JUBILÁLOK

Írta: BOGNÁR JÓZSEF

Bognár József

A napokban lesz husz esztendeje, hogy Skorka ávós százados ur elem tett egy háromsoros gépelt írást, majd nyujtotta a töltőtollát: irjam alá!

Szó nélkül megtettem. Azon a napon mindent aláírtam volna. Azt is, hogy cserebogár vagyok, vagy az én fiam volt II József császár, a kalapos király. Aztán kiléptem az orgonavirágos májusi éjszakába. Egyik közeli padon szerelmespár csókolózkodott.

Lassan lépegettem hazafelé és arra gondoltam, hogy már sok minden voltam az életemben, de erkölcsi halott még nem. Most ezt is megpróbálhatom. Mert azon a gépelt íráson arra köteleztem magamat, hogy rendörkém, spicli leszek.

Kiszáratva eszembe jutott a revolverem. Ott van a téglarakás alatt. Nem sokáig maradok az új hivatalomban. Csak mig hazaérek. Szerencsémre, belém ötlött egy másik lehetőség is: mi lenne, ha bucsut mondanék a kapufélfának?

A feleségem odaadta minden pénzét. A revolvert is zsebre akartam vágni, de nem tettem meg. Még katona koromban sem öltem sem embert, sem állatot. Mire volna jó ezután? Pirkadni kezdett, amikor elindultam. Gyalog és minden csomag nélkül. Csak a felöltöm volt a vállamra vetve.

Végig gyalogoltam a fél országot. Vonatról hamar leszedtek volna. A Párisi Áruházban utlevélhez készült és plakátokra nagyított fényké-

pemmel itt is, ott is találkoztam. Föléje az volt írva, hogy "Körözüvény". Ejnye, de jóképű gyerek ez a Bognár, gondoltam magamban, kár volna érte, ha felkötnék. Önkéntelenül a nyakamhoz kaptam. Elég széles hely kínálkozott rajta a kötélnek. De mindannyiuk nyakán van ennyi hely. Elnevettem magamat arra a gondolatra, hogy micsoda látvány lenne, ha mindenki, az egész emberiség kötélén forogna. Még megérhetjük!

Péter Pál napján, virágszedés közben léptem át a határt. Kismartonban, gyermekkorom városában elidőztem néhány napig. Szabad voltam, mint a madár. Nem tartoztam senkihez és semmihez, kívül voltam a társadalmi renden és néha úgy éreztem, hogy az emberi nemből is kiértem. Volt osztálytársaimmal pincékben borozgattunk. Ők is akkoriban tértek meg a fogolytáborokból, vagy a börtönökből.

— Igyál! — szólt Franzl. — Szokrátesz, a vén mihaszna biztosan röhög rajtunk. És igaza van. Csak röhögni lehet az emberek erőlködésein. Végül mindannyian belerondítunk a nadrágunkba. Vagy inkább a lelkiismeretünkről beszélhetnénk? . . .

Később dómot építettem Salzburgban, mint ötszáz esztendővel ezelőtt Brunelleschi, aki Villon balladájában a meszet keverte. Állványokra hanytam fel a maltert. A tenyeremről lejött a bőr, de sokat tanultam. Például nem szabad többet dolgozni, mint amennyiért megfizetnek. Amint delet fujtak a gyárakban, rögtön elengedtük a vakolókanalat. Nem úgy tettük le, hanem elejtettük. A letevés is munka lett volna. Egy másik tanulságom az volt, hogy minden mesterséghez érteni kell. A szögezéshez is. Én nem értettem a szögezéshez. Csak kopácsoltam a szögek fejére, holott egyetlen ütessel belehet verni őket a helyükre. Elbocsátottak.

Lézengtem egy darabig erre-arra, irtam egy-két novellát, ami a kutyának sem kellett, aztán beálltam szenet lapátolni az amerikai hadsereg tülezőanyag telepére. Kranawetter Tófor, a csoportvezető munkás így osztott be bennünket a munkára:

— A méltóságos kormányfőtanácsos ur és a nagyságos szolgabíró ur a tizes számú vagonból rakodnak, a főtisztelendő szerzetes ur és a kegyelmes államtitkár ur fát fűrészelnek . . .

Sokan méltatlankodtak. Én nagyokat nevettem. Még hozzá szívből. Nem ártott, ma sem ártana a lecke.

Hamarosan kiderült, hogy captain Hollundernek, a telep katonai parancsnokának magyar színesznő a felesége. Régi, kedves ismerős. Röggtől avanzsáltam, előléptem. Előbb clerk, majd foreman lett belőlem, a legnagyobb civil méltóság a telepen. Visszavonom azt az előbbi állításhoz, hogy minden mesterséghez érteni kell. De hogy kell érteni, ha az embernek van kellő protekciója. Hol hiányom volt, hol többletem. Nem számított. A szenet és a fát ingyen adták a németek, meg aztán hogyan is látszódna meg egy-két tonna erre, vagy arra a milliós mennyiséghez képest.

Abban az időben az osztrákok hetenként nyolc kiló tüzelőt adtak egy személyre a menekülteknek, pedig ugyancsak hideg volt: 18-20 fok celsiusz zéró alatt. Kijött hozzám a karitász plébánosa.

— Te, Jóska, adhatnál egy kis szenet. Ha nem adsz, megfagyunk a széljárta barakkokban.

— Adok én, főtisztelendő uram, de lopom . . .

— Akkor nem kell . . .

Másnap még hidegebb lett. Ujfent előkerült a plébános ur.

— Mégis, adjál egy kis tüzelőt.

— Mondtam, hogy adok, de lopom.

— Az Isten megbocsájtja, — szolt ezuttal a plébános ur.

— Rendben van, — álltam rá az égi ígéretre és elküldtem öt tonna szenet. Ma is tartozom vele az Egyesült Államok hadseregének. Megfizettem volna én már régen az árát, de nem fogadták el. Mit gondolok, mondták, a kedvemért majd új rubrikát nyitnak a költségvetésben. A meglévőkkel is sok a bajuk. Menjek a pokolba.

Egyszer fizetési napon inspicálni jött kedve captain Hollundernek. Megyünk a szénrakások mentén. Messziről látjuk és halljuk, hogy Toronyai méltóságos ur, a volt lakásügyi kormánybiztos hanyatt fekszik és hortyog a tüben.

— Mit gondol, miszter Bognár, — kérdi a captain, — ez az ember a multheti fizetésére alszik-e, vagy már a jövőheti fizetését törleszti?

— A kérdés felesleges, captain, mert teljesen mindegy, hogy milyen vonatkozásban bocsátja el.

— Elbocsájtani? Eszembe sincs! Különben is a maga hatáskörébe tartozik a dolog.

Mentünk tovább. Toronyi ur megmaradt szénlapátolónak aminek akkor nagyon örült. Én viszont maig nagy becsben tartom captain Hollandert, aki ma ruhakereskedő New Yorkban. Csak nagyban árulja a holmiját. Nekem azért kicsinyben is ad egy-két darabot. Kedvezményes áron. Elvégre bajtársak vagyunk . . .

Ma gyárimunkás vagyok és szabad időmben ilyen semmi kis irásokkal bosszantom igényes olvasóimat, ha ugyan akad olvasóm.

Hogy az elmondottak megérik-e a jubéliumot? Tudja az ördög?! Szó se róla, felakaszthatnám magamat, de élni kell, ha egyszer már elrendeltetett . . .

